

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **T. J.**,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2024 r.,
kwestii dopuszczalności zażalenia oskarżonego
na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie
z dnia 26 marca 2024 r., IV Ka 1313/23,
o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu celem sporządzenia skargi na wyrok
sądu odwoławczego,
na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw.
z art. 528 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

pozostawić zażalenie bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2024 r., IV Ka 1313/23, wydanym w sprawie R. B. i T. J., wyrok Sądu I instancji – Sądu Rejonowego w Myśliborzu z dnia 20 marca 2023 r., II K 515/20, został uchylony a sprawa przekazania temu Sądowi do ponownego rozpoznania (wyrok Sądu Okręgowego k. 1713).

Obróńca oskarżonego T. J. – adw. D. H. – złożył w terminie wniosek o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku (k. 1730-1732).

Wyrok Sądu odwoławczego z uzasadnieniem został doręczony obrońcy oskarżonego w dniu 27 lutego 2024 r. (k. 1761).

Pismem datowanym na 17 lutego 2023 r. (data wpływu do Sądu Okręgowego 22 lutego 2024 r.) adw. D. H. poinformował Sąd Okręgowy w Szczecinie o wygaśnięciu upoważnienia do obrony udzielonego przez oskarżonego T. J. Poinformował również, że oskarżony zwolnił go z obowiązku działania na jego rzecz przez okres 14 dni. W tym piśmie wystąpił również z wnioskiem o doręczenie dalszych pism procesowych i wyroku wraz z uzasadnieniem na adres oskarżonego oraz z wnioskiem o rozważenie ustanowienia obrońcy z urzędu celem zbadania podstaw do wniesienia „skargi kasacyjnej” (k. 1759).

W wykonaniu zarządzenia upoważnionego sędziego z dnia 12 marca 2024 r., IV Ka 1313/23, Sąd Okręgowy poinformował adw. D. H., że z uwagi na fakt, iż nie jest już obrońcą oskarżonego, nie jest umocowany do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem na adres oskarżonego oraz nie jest umocowany do złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu (k. 1762-1763). Pismo z powyższą informacją zostało doręczone adw. D. H. w dniu 18 marca 2024 r. (k. 1764).

Pismem z dnia 18 marca 2024 r., nadanym w placówce pocztowej w dniu 19 marca 2024 r., oskarżony zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie o wyznaczenie obrońcy z urzędu celem sporządzenia skargi na wyrok sądu odwoławczego (k. 1765-1767).

Postanowieniem z dnia 26 marca 2024 r., IV Ka 1313/23, Sąd Okręgowy w Szczecinie odmówił wyznaczenia oskarżonemu obrońcy z urzędu. Sąd Okręgowy podał, że „jednym z warunków formalnych przyjęcia skargi na wyrok Sądu odwoławczego jest wniesienie jej w terminie, o którym mowa w art. 539b § 1 k.p.k., tj. w terminie 7 dni od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem. W niniejszej sprawie obrońca oskarżonego złożył skuteczny, terminowy wniosek o doręczenie mu uzasadnienia orzeczenia, doręczenie przesyłki nastąpiło zaś w dniu 27 lutego 2024 r. W takich okolicznościach, termin na złożenie w sprawie skargi na wyrok przez stronę upłynął w dniu 5 marca 2024 r. W tym też czasie oskarżony miał

możliwość złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu do podjęcia czynności w kierunku ewentualnego sporządzenia skargi na wskazany wyrok. Oskarżony składając swój wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu do sporządzenia skargi dopiero w dniu 19 marca 2024 r. terminu tego nie dochował, a zatem jego wniosek okazał się spóźniony. W tym stanie rzeczy brak jest więc przesłanek warunkujących ustanowienie wnioskodawcy obrońcy z urzędu, jako że obecnie nie toczy się żadne postępowanie, do którego mógłby zostać wyznaczony obrońca z urzędu”.

Zażalenie na to postanowienie wniósł oskarżony, który zarzucił „dowolną a nie swobodną ocenę dowodów, niepełne wyjaśnienie okoliczności sprawy przyjętych za podstawę orzeczenia, skutkujące nieprawidłowym przyjęciem, że upłynął mi termin na wniesienie skargi do Sądu Najwyższego, a tym samym wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu jest bezpodstawny. Tymczasem Sąd doręczył odpis wyroku wraz z uzasadnieniem adwokatowi, który na skutek wypowiedzenia pełnomocnictwa nie był już moim obrońcą. Nie doszło więc do skutecznego doręczenia. Doręczenie nastąpiło bowiem już po wypowiedzeniu pełnomocnictwa ze skutkiem natychmiastowym, a więc po zwolnieniu obrońcy z obowiązku świadczenia na moją rzecz. Sąd przesłał uzasadnienie po nadaniu informacji o ustaniu obrony. W tym stanie rzeczy Sąd powinien był doręczyć odpis wyroku wraz z uzasadnieniem mi, a tego nie uczynił”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W niniejszej sprawie zażalenie należało pozostawić bez rozpoznania.

Zgodnie z art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k., jeśli przyjęty do rozpoznania środek odwoławczy jest niedopuszczalny z mocy ustawy, sąd odwoławczy pozostawia go bez rozpoznania. Jednocześnie, zgodnie z odpowiednio stosowanym w postępowaniu skargowym (art. 539f k.p.k.) art. 528 § 1 pkt 2 k.p.k. środek odwoławczy nie przysługuje na odmowę wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego w celu sporządzenia skargi. Jak wskazuje się w literaturze w odniesieniu do art. 528 § 1 k.p.k., decyzje wydane w tzw. postępowaniu przedkasacyjnym przez sąd odwoławczy działający jako *sui generis* sąd pierwszej instancji lub zarządzenia prezesa tego sądu lub upoważnionego sędziego a blokujące drogę do wydania

orzeczenia kasacyjnego mogą być zaskarżone zażaleniem, jednak z wyjątkami przewidzianymi w art. 528 § 1 k.p.k. (zob. J. Matras, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, WKP 2020, t. 1 do art. 528). Nie ma wątpliwości, że art. 528 § 1 pkt 2 k.p.k. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 81 § 1a k.p.k. Skoro art. 528 § 1 pkt 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio w postępowaniu skargowym, to zażalenie na odmowę wyznaczenia obrońcy z urzędu w celu sporządzenia skargi jest niedopuszczalne i jako takie, jeśli zostało przyjęte do rozpoznania, należy pozostawić bez rozpoznania. Wypada na marginesie zauważyć, że przy doręczeniu odpisu postanowienia oskarżony został pouczone o jego niezaskarżalności (k. 1770).

Ponadto, również zgodnie z art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k., jeśli przyjęty do rozpoznania środek odwoławczy został wniesiony po terminie, sąd odwoławczy pozostawia go bez rozpoznania. T. J. odebrał odpis postanowienia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu w dniu 28 marca 2024 r. (k. 1771). Termin 7-mio dniowy upływał zatem w dniu 4 kwietnia 2024 r. Tymczasem zażalenie zostało przez oskarżonego nadane listem poleconym w dniu 5 kwietnia 2024 r. (k. 1773). To jednak nie ta okoliczność przesądziła o pozostawieniu zażalenia bez rozpoznania tylko niedopuszczalność tego środka odwoławczego z mocy prawa. Skoro bowiem oskarżonego pouczone – zresztą prawidłowo – że na rzeczne postanowienie zażalenie mu nie przysługuje, to, co oczywiste, nie pouczone go o terminie do wniesienia zażalenia, zatem nie mógł temu terminowi uchybić.

Niezależnie od pozostawienia zażalenia oskarżonego bez rozpoznania jako niedopuszczalnego z mocy prawa, trzeba zauważyć, że w ocenie Sądu Najwyższego procedowanie w tej sprawie przez Sąd Okręgowy w tzw. „postępowaniu okołoskargowym” było wadliwe, a oskarżony ma rację twierdząc, że wyrok z uzasadnieniem powinien być mu doręczony. Skoro tak się nie stało, to termin do wniesienia skargi dla oskarżonego nie rozpoczął jeszcze biegu i niesłuszne jest stanowisko wyrażone w zaskarżonym postanowieniu, że termin ten już upłynął.

Kluczową kwestią w tej sprawie jest ustalenie, czy istnieje obowiązek doręczenia oskarżonemu wyroku z uzasadnieniem wówczas, gdy o sporządzenie

tego uzasadnienia w terminie wnioskował tylko jego obrońca, zaś przed doręczeniem obrońcy wyroku z uzasadnieniem doszło do natychmiastowego i skutecznego wypowiedzenia stosunku obrończego. Przepis art. 423 § 2 k.p.k. ustanawia zasadę, że wyrok z uzasadnieniem doręcza się temu, kto złożył wniosek na podstawie art. 422 k.p.k. Jednak nie sposób nie zauważyć, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku obrońca oskarżonego zawsze składa w imieniu swojego mocodawcy. Zatem w sytuacji, gdy – jak w tej sprawie - doręczenie uzasadnienia nastąpiło do rąk osoby niepełniającej już funkcji obrońcy, Sąd po otrzymaniu informacji o wypowiedzeniu pełnomocnictwa do obrony powinien doręczyć wyrok wraz z uzasadnieniem osobie, w imieniu której w terminie wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku został złożony (tak, słusznie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 sierpnia 2018 r., IV KZ 39/18). Ponieważ w tej sprawie takie doręczenie oskarżonemu wyroku z uzasadnieniem w ogóle nie nastąpiło, nie rozpoczął jeszcze biegu 7-dniowy termin zawity do wniesienia przez oskarżonego skargi na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego. Dopiero dopełnienie przez Sąd Okręgowy tej czynności spowoduje rozpoczęcie biegu termin do wniesienia skargi, w toku którego oskarżony będzie mógł się również ubiegać o wyznaczenie obrońcy z urzędu, jeżeli po zapoznaniu się z treścią uzasadnienia wyroku nadal będzie zainteresowany wniesieniem skargi na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego.

Z uwagi na powyższe należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[PGW]

[ms]